

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISSJON

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Att.: lovrådgiver Ingeborg B. Holtskog Olebakken

Deres dato
03.07.2014

Deres ref
14/3692 ES IHO/bj

Vår ref
2014/3324

Vår dato
01.09.2014

Høring - utvisning av særreaksjonsdømte utlendinger

Den rettsmedisinske kommisjon (DRK) viser til høringsbrev av 19. juni 2014 om utvisning av særreaksjonsdømte utlendinger (deres ref. 14/3692 ES IHO/bj) med høringsfrist 1. september 2014. DRK er ikke oppført som høringsinstans, men tillater seg å komme med enkelte innspill.

Ett sentralt element i behandling av alle personer med alvorlige psykiske lidelser er forutsigbare rammevilkår. Det er godt dokumentert at stabile behandlingsrelasjoner, stabile miljøbetingelser som bolig, arbeid og et adekvat fritidstilbud er sentrale faktorer for å forebygge tilbakefall og opprettholde best mulig funksjon hos personer som er på dom på tvungent psykisk helsevern (DTPH) og tvungen omsorg (DTO). Overganger mellom ulike behandlingsnivå med ulikt sikkerhetsnivå som for eksempel å overføre en person fra et regionalt nivå til en institusjon med et lavere sikkerhetsnivå eller ut i egen bolig er kritiske faser i prosessen. Å gjennomføre et utvisningsvedtak er en betydelig endring. Et dårlig planlagt eller dårlig gjennomført utvisningsvedtak vil kunne fungere negativt for vedkommendes rehabilitering, og øke fremtidig risiko for ny atferd lik den som utløste den opprinnelige særreaksjonsdommen. Særreaksjonsdømte uten lovlig opphold i dag blir ofte værende på et for høyt omsorgsnivå som følge av den uavklarte situasjonen. Om dette ikke endres vil denne overgangen kunne bli unødig stor med økt fare for tilbakefall. Dette som følge av manglende utprøvning på et lavere sikkerhetsnivå. Dagens situasjon er både uheldig for den domfelte og unødvendig ressurskrevende for samfunnet for øvrig.

Beslutning om den dømte skal utvises eller ikke, bør tas så tidlig som mulig. En avklaring om personen skal utvises eller ikke vil også være sentralt i utformingen av særreaksjonen. En mulighet for å få en tidligst mulig avklaring er at retten ved DTPH eller DTO samtidig kunne ta stilling til et utvisningsvedtak. Ved senere tidsmessige milepæler for særreaksjonen der det foreligger utvisningsvedtak bør retten kunne revurdere utvisningsvedtaket om premissgrunnlaget for vurderingen har endret seg. DRK vil fremheve viktigheten av at en eventuell utvisningssak avklares på et så tidlig stadium av saken som mulig, og legger til grunn at det vil bli utarbeidet klare retningslinjer og veiledere for dette. Videre mener DRK det bør utarbeides en veiledende oversikt over hvilke land eller områder som antas å ha et

tilstrekkelig helsetilbud, og hvilke land eller områder hvor kvaliteten er under det som kan tillate utvisning.

DRK har også merket seg at det i høringsnotatet side 24 i forbindelse med vurderingen av midlertidig opphør av særreaksjoner ved utvisning, uttales at «[å] sette som vilkår at den domfelte skal underkastes en rettspsykiatrisk undersøkelse synes derimot å være unødvendig og ikke i samsvar med lovens system, jf. straffeprosessloven § 165». Det legges imidlertid til grunn at påtalemyndigheten (som avgjør spørsmålet om opphør av særreaksjon) bør få anledning til å innhente uttalelse fra den faglige ansvarlige for særreaksjonen. DRK vil her bemerke at man har erfaring med at rettsoppnevnte sakkyndige kan ha en annen vurdering enn den faglige ansvarlige i denne type saker. En erklæring fra en rettsoppnevnt sakkyndig sendes i tillegg DRK for kvalitetskontroll. Kommisjonen er følgelig av den oppfatning at oppnevning av sakkyndig kan være en viktig rettssikkerhetsgaranti for den domfelte da dette øker muligheten for likebehandling. Spesielt ved spørsmål om opphør av særreaksjon og mulig etablering av et alternativt sivilrettslig tilbud anses en ekstern vurdering ved sakkyndig som viktig. Ved spørsmål om utvisning vil særlig hensynet til den dømtes rettssikkerhet ytterligere tale for at det også i disse tilfellene oppnevnes rettspsykiatrisk sakkyndig. Det er samtidig viktig å presisere at verken den vedtaksansvarlige eller den rettsoppnevnte sakkyndige nødvendigvis har gode forutsetninger for å gjøre en god prognose- og risikovurdering vedrørende et fremtidig helsetilbud i den dømtes hjemland. Et annet aspekt vil også være hvilke kriterier et helsetilbud i hjemlandet skal vurderes mot. Prognosevurdering etter en eventuell utvisning vil av den grunn innebære en betydelig grad av usikkerhet.

For Den rettsmedisinske kommisjon,

Karl Henrik Melle
leder